

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Tractatvs I. De natura & effectis Meditationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

PARS PRIMA

DE IIS, QUÆ
MEDITATIONEM
ANTECEDUNT.

TRACTATUS PRIMVS

De natura & effectis Medi-
tationis.

*Orationem vitæ spirituali esse necessariam,
ac ideo cum cura & studio in-
stituendam.*

CAPVT I.

X multis & variis omnium san-
ctorum Patrum sententiis, qui-
bus orationis necessitatem spi-
ritalis vitæ cultoribus cōmen-
dant, vnam rātum vsurpabo B. CHRYSOST.
qui in libro *De orando Deum*, affirmat Ora-
tionem sanctam haud secus animam im-
pertire vitæ spirituali, quam anima ipsa na-
turalem vitā subministrat corpori. ac pro-
inde orandi studium homini Christiano

Λ non

2 INSTRVCT. DE MODO

non minus esse necessarium ad traducendam vitam spiritualem, quam necessaria est corpori anima ad agendam vitam naturalem. Vnde porro consequens est, sicut anima, quamdiu corpori coniuncta est, eidem vitam, sensum, motumque exhibet naturalem, secus verò si ab eo diuisa sit: sic orationem, quamdiu ea ab homine Christiano usurpatur, eidem omnem vitam, sensum, motumque præbere spiritualem, cõtra verò nullum, si non usurpetur. Sic ergo liquet orandi necessitas ad vitam piam & sanctam traducendam.

Vt verò hoc animæ exemplo, quâ in corpore, vel extra corpus est, patefacta est Orationis necessitas: sic corporis exemplo luculenter ostendi potest, eandem orationem non incuriosè & languide, sed cum cura & studio instituendam. Poscebat quidem sermonis consequentia, vt in animæ potius, quam corporis similitudine hæreremus, tamen quia Orandi virtus in eo habitum genere censetur, qui incrementum, decrementumue suscipere queunt, cuiusmodi non potest anima natura sua indiuisibilis, corporis potius, quod augeri minuique potest, exemplo vtemur. Accedit quod corporis actiones in oculorum sensum

MEDITANDI PARS I. 3

sum incurrunt, ac ideo etiam plebæis & imperitis eius similitudine persuaderi poterit, exercitium Meditandi non esse incuriose instituendum.

Afferimus ergo: quemadmodum, si paruulus puer perperam à parentibus educetur, hoc est, vel nimis tenui, vel parum salutaris cibo alatur, fit, vt ventientibus annis corpori nec valetudo, nec robur accedat, quod par sit sustinendis grandium oneribus: ita si quis Christianæ pietatis fundamenta iacturus incuriosus sit in pascenda anima spiritali cibo sanctæ meditationis. Ea siquidem naturalis habituum proprietas est, vt ex actionibus suis gignantur & producantur, convenienter Aristoteleo dicto. *Ex iisdem nutrimur, quibus constat.* Cum ergo orandi habitus in Incipientibus ordinariè sit perexiguus & tenellus, deberet frequentibus ipsius Orationis actibus, velut natiuo suo alimento, aulescere. At si actus illi vel æquò rariores sint, aut vitio obnoxii, vel quia ad eos rectè exercendos frigidè nos comparamus, vel quia re ipsa nulla cura vel studio eos exercemus, vel certe, quia morbos obrepentes oppositis antidotis sanare negligimus, accidit nobis quod puero malè ab ineunte ætate educa-

A 2 to, hoc

4 INSTRVCT. DE MODO

to, hoc est, vt animam (sic appellare liceat) ab oratione semper pusillam, & parum robustam referamus. Et, sicut, si anima quoque nostra, ex earum formarum numero, quod non est, existeret, quæ augeri minuiue possunt, in dicto puerulo ad magnam pusillitatem vna cum corpusculo redigeretur, exiguamque spirandi, sentiendi, mouendique vim suppeditaret; ita prorsus eueniret nostro, de quo agimus, incurioso oratori, vt nempe languida existente eius anima, frigida quoque consequantur in meditando exercitia, sensus deuotionis aliarumque virtutum pertenuis, exile quoque veræ sanctitatis, perfectionisque assequendæ desiderium. Hæc eo dixi, vt incipiens non se facile dedat ignauia, & sanctum hoc exercitium turbet. Addamus duo verba pro longius prouectis.

Nam & his per incuriam procliuis potest esse lapsus, vt pusilli fiant viribusque deficient, & orandi habitum cum magno vitæ spiritualis detrimento imminuant. Quod quidem naturaliter non euenit corporibus, nemini enim quicquam de corporis longitudine, quam semel assecutus est, nisi fortè inflexione, quæ fit in decrepitis, detrahi solet. Et si alia quaedam affectio nostro

stro
fit; v
bust
vel
re p
re p
firā
tati
sua
spir
cer

Q
fac
nor
bor
ne
ti,
gra
mo
in
ag

stro

MEDITANDI PARS I.

stro instituto congruens eis euenire possit; vt nempe sicut homo adultus sano & robusto corpore præditus, vel insalubri victu, vel nimis laboribus valerudinem offendere potest, quo minus consuetis operam dare possit functionibus: sic homo spiritualis, si adem post annos multos pristino meditationum pabulo desinat animam pascere, sua incuria faciet, vt nullos quoque fructus spirituales, de quibus infra agemus, producere queat.

*De causis incuriæ spiritualis, eiusq̄
remediis.*

CAPVT II.

QUAMVIS autem tanta sit, vt diximus, orationis mentalis, vel meditationum sacrarum necessitas iuxta ac vtilitas, tamen non desunt, qui vel crebriore tædio, vel laboris, quem in præparatione, vel attentione obtinenda experti sunt, metu deterri, omnino illas abiiciant. Quorum in gratiam antidota quædam sanando huic morbo idonea subiungam, ne tu quoque in hoc incuriæ barathrum te præcipitem agas.

A 3 Pæci-

6 INSTRVCT. DE MODO

Remed. I. Principio itaque certo persuadere tibi debes, si semel aliquid de studio, curaque præparationis, attentionisue, ob fastidium Meditationi, orationisue subinde interueniens, detraxeris, fore, vt longius progressus, in magnum animi mœrorem incidas, & pœnitundine ductus, de te ipso dicas cum Propheta. *Factus sum mihi met-
ipso grauis.* Quod grauamen omnes miseri isti incuriosi, & tepidi spontè confitentur nec iniuria, quia si negarent, reuinci possent experientia variarum corporis agitationum, quas tempore orationis in iis cernimus; nec dissimiles sunt iis, quas **CASSIANVS** superbo, dum collationibus spiritualibus interest, attribuit, sequentibus verbis. *Vno, inquit, in loco stare nescit eius obtutus, sed huc atq; illuc stupidus circumfertur intuitus: aliorsum, & in obliquum, quam moris est, oculi defiguntur. Pro suspiriis enim salutaribus, sputa de sicco gutture contrahuntur, excreationes etiam sine ulla interpellatione phlegmatis prouocantur. Digni ludunt, & in modum quodammodo scribentis volitant, atque depingunt & ita huc atque illuc vniuersa membra corporis commouentur, Et totum se, vel scatentibus*
Sermo

*Iob. 7.**Cass. l. 12.
instit. c.
27.*

MEDITANDI PARS I. 7

*Sermibus, vel acutissimis sudibus credat in-
fidere.* His signis addi possunt & ista. Nunc
in hoc latus nunc in illud se conuertunt:
nunc flectunt genua, nunc sedent. vbi con-
federint, nunc contrahunt pedes, nunc
porrigunt, nunc caput attollunt, nunc de-
primunt, vel in manum quieris capiendæ
causa reclinant, varias corporis partes, aut
scabunt pruritu prouocari vel concutiunt.
Aliquando etiam procumbunt, vel quietis
victi tædio deambulant, nempe quia men-
tis aciem defigere in meditationis argu-
mentum nolunt.

DEINDE & illa consideratio ad sanan- 17
dum incuriæ morbum iuuare potest, si in
memoriam reuoces, Orationem nostram
debere esse perpetuam, secundum illud
dictum Christi. *Oportet semper orare, &* Luc. 18.
non deficere. Cum enim illud verè expo-
ni non possit de omni hora, minimum
de vniuersa vita nostra exponetur, vt affir-
mat S. Iohannes Chrysostomus, cum ait,
cætera negotia pia Christiani hominis, vt
docendi, prædicandi, aliaque id genus
certo tempore finiri, nec quauis hominis
ætate exerceri posse, solum orandi
officium cum vita ter-
minari.

A 4 ITAQ.

8 INSTRVCT. DE MODO

ITAQUE hic locum non habet illud. *Dabit Deus his quoque finem.* Quæ spes futuri finis nonnunquam hominem inducit, ut se totum dedere nolit alicui fructuosæ exercitationi, etiamsi cernat ex incuria sua indies difficultatem augeri, prorsusque similis est scholastico, qui perosus litteras, soli venationi, armisque deditus, licet creberrimè à magistro ob errores, & lapsus suos vapulet, tamen ex vno dicto, *Dabit Deus hu quoque finem;* leuamen capit, certus ludum litterarium cum adolescentiæ decursu finem habiturum. Secus res se habet in exercitatione sanctæ orationis, quæ nullis ætatis terminis circumscribitur. Unde & B. AVGVSTINVS in altera monachorum suorum regula, neminem, licet grandæuum, ab orandi necessitate exceptit. *Ideo, inquit, volumus & in Christi nomine ordinamus, ut & ipsi, qui centum annorum sunt, & amplius, sedendo, Pater noster, in lectulo discant. Et diligenter eis sine murmuratione inserviat: ut & ipsi pro nobis intercedant in cælis, quorum habitatio iam sibi est.* Ac meritò sanè tales habitationem in cælo habent: nam quemadmodum ætas longæuos illos reddit felicitàti æternæ viciniore, ita iure de ea perpetua eorum cogitatio.

giratio est, sibiq; cum B. PAVLO persuadere
possunt, & dicere. *Conuersatio nostra in cæ-* Phil. 8.
lis est.

Ego sane eiusmodi aliquot longæuos
in nostra Religione, maxime autem in Do-
mo Professæ Romana obseruaui. ut fuit P.
IACOBVS Miona, qui B. Patris nostri I-
GNATI ante institutam societatem Pari-
siis fuerat Confessarius: quemq; post eam
institutam Pater literis scriptis ad exercitia
spiritalia inuitauit, causa adiecta, quod ne-
sciret qua re alia compensare possit benefi-
cium confessionis sibi quondam præsti-
tum. Quo tempore consilio paruit, decre-
uitque deinceps eius esse filius, cuius ali-
quando Pater fuisset. Peruenit is ad æta-
tem decrepitam: in qua cum pristinos so-
cietatis labores amplius sustinere non pos-
set, totos quasi dies atque etiam magnam
noctis partem precationibus in Ecclesia,
quoniam dormire non valebat, impende-
bat Fuit & alter sacerdos, P. Iacobus Miron
qui in extrema senectæ sic assuefactus erat
orationi, ut in media etiam hominum tur-
ba mente facile abstrahi potuerit, nisi ve-
hementi excussione sinistrae manus, quam
alias sub veste reconditam tenebat, extasin
auertisset. Addam duos fratres laicos, quos

A s appel-

TO INSTRVCT, DE MODO

appellamus coadiutores temporales. alteri
 nomen erat, *Ishannes Baptista Cocus*, eo
 quod à primo ingressu in societatem vsque
 ad ætatem deæxam illo ministerio magna
 cum humilitate & caritate functus esset.
 Hic cum ætatis viriumq, vitio, non posset
 amplius operam suam domesticæ rei cu-
 randæ locare, totum se orationi vocali,
 mentalique ita dedebat, ac si à Deo eam
 didicisset: maximè autem delectabatur
 meditatione mysteriorum Rosarii Beatiss.
 Virginis, in qua semper magno deuotionis
 sensu afficiebatur. Vnde quoties Nouitius
 aliquis ei submittebatur ad culinariam
 rem agendam, eum ad meditationem my-
 steriorum Rosarii cohortabatur, ac vt par-
 ticeps fieret indulgentiarû Rosarii, ad Mi-
 neruam, hoc est, ad S. Dominici ædem, &
 nomen daret Confraternitati Rosarii, de-
 ducebat Alter fuit *Iohannes Paulus Borel-
 li*, qui iam annis plenus, recitandis psal-
 mis, peruoluendaque corona totos dies
 consumebat. Quem orandi affectum iam
 inde à primis annis, quibus ætate florens
 B. P. N. Ignatio socius adiunctus fuit, reti-
 nuerat.

DENIQ, ad fugiendam, execrandam-
 que in meditando incuriositatem iuuare

NON

MEDITANDI PARS I. ■

parum potest terribilis illa maledictionis
 diuinæ cōminatio, quæ est apud Ieremiam
 prophetam, dum ait. *Maledictus homo, qui* Ierem. 4.
facit opus Dei negligenter maximè cum eius-
 modi maledictioni multæ aliæ pœnæ sint
 coniunctæ, vt liquet in CAIN, cui cum
 DEVS dixisset. *Maledictus eris super terram.* Gen. 2:
 mox subiunxit. *eamq; cum operatus fueris,*
non dabit tibi fructus suos. Vagus & profugus
eris super terram. Quas pœnas probè intelli-
 gens, totus perterrefactus & tremens dixit.
Ecce eiecis me hodie à facie terra, & à facie Gen. 4.
sua abscondar. Et ero vagus, & profugus in
terra. Omnis igitur, qui inuenerit me, occidet
me. De quibus Dei castigationibus, quo-
 niam agendum est, cum de distractione &
 ariditate cauenda sermo erit, concludā hoc
 caput sequenti commonefactione.

SI vsquam in vitio aliquo expugnando,
 monitione illa opus est. *Principius ob-*
sta, sero medicina paratur, maximè opus
 est in hac incuriositate cauenda, nam v-
 bi inueterauerit, & quasi callum obduxe-
 rit, quod ei cum aliis vitiis commune est,
 redditur incurabilis: contra verò primis
 iniitiis perfacile sanatur. Exemplo sit recens
 ocrea, quæ in rugas contracta, si statim ve-
 teri formulæ imponatur, faciliè in pristinam
 speciem

12. INSTRVCT. DE MODO

Jer. 13. speciem redigitur, si verò secus fiat, ægerri-
mè. Cui similitudini congruenter loquitur
scriptura diuina. *Si mutare potest Æthiops
pellem suam, & pardus varietates suas, &
vos poteritis benefacere, cum didiceritis
male.*

Quanquam non idè pro depositis &
desperatis habemus eos, qui fortè in hac
perniciosa incuria quasi obduruisse viden-
tur. Sicut enim peruetus licet, sicca & ru-
gosa ocrea magistri industria sæpe ita e-
mollitur, vt vsui esse queat: sic incurio-
sus ille maxime sperare debet, se adiuuan-
te diuina gratia, suaque & aliorum indu-
stria prauam illam orandi consuetudinem
depulsurum. Tamen, ne eum verbis cir-
cumuenire videar, disertè moneo, non mo-
dico labore & impensa opus fore. Quem-
admodum enim ad extricandas dictæ ve-
teris ocreæ rugas, necesse est primum
tum aquis diu subigere, tum è formula
sutoria suspensam extendere, contundere
vnguinèque calenti, & subinde terro illi-
nere, & in omnes partes versare, & ad-
strietam soli exponere: sic incuriosus iste,
si pœnitentiæ lacrymis se affatim immer-
gat, si mortificationis vnguento quan-
tumuis graui & aspero, mentis duritiam
tollat,

MEDITANDI PARS I. 13

tollat, si ciliciis, flagrisque asinum suum egregiè coerceat, & ad vigilantiam excitet, prorsus sperare poterit se donum rectè meditandi consecuturum.

QVOD autem Ieremiæ locus ante citatus non de impossibilitate, sed magna rei difficultate sit intelligendus, annotavit alicubi B. BERNARDVS, & confirmavit exemplo MARIÆ Magdalenæ, quæ emersa ex tanta improbitate, ad tantam sanctitatem peruenit: & in eundem sensum allegavit versiculum Hymni, qui in festo eius decantatur. *Fit ex lebeo phiala:* Si verò de vera impossibilitate rectius exponatur, cogitandum est, impossibile id esse homini, si solæ naturæ vires spectentur, hoc est, ut à voragine prauæ consuetudinis emergat, at non, si spectentur vires diuinæ gratiæ.

Quid vocabulo Meditationis intelligatur.

CAP. III.

INITIVM facio à significatione vocabuli, ut natura & essentia Meditationis rectius intelligatur. Vox ergo *Meditatio-*
nis ori-

14 INSTRVCT. DE MODO

nis originem habet à verbo *Meditor*, quod non modo latino, verumetiam græco, & Hebræo idiomate, vt in Psalmum primum annotauit GENEBRARDVS, significat sedulam & assiduam alicuius rei considerationem, vt perfecte intelligatur, & opere expleatur. Atque idcirco ait vocem Hebraicam HAGA includere agitationem quandam mentis, & quasi curam ac sollicitudinem, qua saepe erumpat ad oris motum, & submissam vocem, iuxta illud Dauidicum, *Os iusti meditabitur sapientiam*, id est, inquit ille, loquetur, resonabit. vt distinguitur ab alia voce, itē Hebraica TSAHA, quæ tantum designat simplicem cogitationem, nudamque contemplationem intellectus. Et præterea subiungit (quod instituto nostro conuenit) & dum opus est, etiam ad opus erumpit. Similiter græco vocabulo μελετη significatur vehemens animi cogitatio, & diuturna, quæ frequenter exeat in oris murmur: quemadmodum in primo Regum libro de ANNA legitur. *Loquebatur in corde suo, tantumque labia eius mouebantur.* Ac subiicit Genebrardus hic quoque verba illa huius loci propria, atque adeo in opus exeat.

Psal. 36.

1. Reg. 12.

V IN LO

MEDITANDI PARS I. 51

VENIO nunc ad declarandam natu-
 ram Meditationis, à RICHARDO de S. Vi-
 ctore duabus definitionibus libro primo Lib. I.
c. 4.
 de contemplatione explicatam. Prior est
Meditatio est studiosa intentio mentis circa
aliquid inuestigandum diligenter insistens.
 Posterior est. *Meditatio est prouidus animi*
obtusus, in Veritatis inquisitione Vehementer
occupatus. S. BERNARDVS in libro de
 Scala claustrali adsignat aliam. *Meditatio,*
inquiens, est studiosa mentis actio, occulta
Veritatis notitiam proprie rationis ductu in-
uestigans. Et quia Richardus loco citato
 nonnullas alias meditationis proprieta-
 tes attingit, quæ coniunctæ cum dictis de-
 finitionibus iuuare nos queunt, vt perfe-
 ctè comprehendamus, quid propriè sit
 MEDITATIO, idcirco decreui hic trade-
 re descriptionem quandam longiorem,
 quæ si particulatim explicetur, perspicuè
 diuina adiuuante gratia, nobis ob oculos
 ponet totam Meditationis essentiam, eam-
 que à contemplatione, alteraque actione
 mentali, (quam Richardus appellat cogi-
 tationem, nos autem transcursum vocabi-
 mus) accuratè distinctam.

Si igitur hæc Descriptio, MEDITATIO
est studiosa intentio mentis, & prouidus ob-
tutus

tutus animi Vehementer occupatus, & diligenter insistens circa aliquid inuestigandum: qua per inquisitionem incedit, & ut multum currit, rimatur, est cum labore, sed cum fructu: nam per ardua quæq; saepe & aspera ad directionis finem cum magna animi industria nititur. Eius enim officium est, quouit industrie labore, qualibet animi difficultate ardua quæq; apprehendere, occulta penetrare, abtrusa irrumperere, & circa unum aliquid perseueranter intendere, donec Veritatem diu quasitam inueniat.

Ad explanandas autem descriptionis huius partes, monemus Meditationem pertinere ad tertiam operationem intellectus, quæ ab eruditis vocatur DISCVRSVS, & est ea notitia, qua ex re incognita, naturalis connexionis illationisue vi, venit in alterius rei cognitionem: vt distinguatur à COGITATIONE, qua saltuatim, nullo seruato ordine vel cognitione, ex vnius rei notitia, in aliam transitur, atque ideo merito vocari potest TRANSCVRSVS, eo quod ab vna re vix percepta dilabatur in aliam, & ab hac rursus in alias, donec vno momento omnes percurrerit. Dicimus ergo DISCVRSVM, si propriè loquamur, esse operationem rationis. vnde B. Bernardus dixit.

dixit. *Ductu propria rationis*. Addo, hunc Discursum debere esse accuratum, hoc est, summo studio, attentioneque institui, & ideo Richardus dicit *Studioſa inuentio*. Debet etiam esse præcogitatus, & Meditanti intentus, & qui non fortuito tunc incidit, & ideo conuenienter adiungitur. *Prouidus obtutus*. Et quoniam materia Meditationis sunt ordinarie tam res naturales, quam supernaturales, vt ipse Richardus affirmat. *Meditatio, in quibus, in studioſa sapientia, & scientia frequenter, imo assidue versatur*, in quibus sæpe multæ sunt intellectu perdifficiles, meditans nullam siue corporis, siue animi laborem refugit; sed quamlibet materiam fidenter amplectitur, & idcirco dicitur. *Eius officium est, quouis industria labore, qualibet animi difficultate ardua quæq; apprehendere*: Deinde, quia in rerum arduarum notitia magnus fieri progressus nequit, sed lento gradu proceditur, ideo Richardus ait *Meditatio incidit*. Adiungit deinde, quod si nonnunquam facilia occurrant, eum procurrere longius, hoc est, progredi quidem, sed celeriore passu, & ideo dicit, *Et multum currit*, quo distinguitur à contemplatione, quæ quasi sublimis per aera volitat. Quoniam vero materia

meditationis frequentius sunt obscuræ, & tempore indigent vt bene intelligantur, ideo subiicit. *Insistens*. Nunquam enim terga vertit, etiam si arduum aliquod argumentum se offerat, nec ab vno in alterum, difficultate deterritus, transfert, vt facit C O G I T A T I O, sed tamdiu obtutum in illud defigit, donec penetret ad intimas medullas, totamq, rem perfecte comprehendat. Vnde addit Richardus: *Circa vnum aliquid perseveranter insistens*. Ac quoniam intelligendi difficultas, sicut & videndi oculorum, duabus ex causis oriri potest: Altera, si quis ingrediatur conclaue, apertum quidem, sed obscurum & luce omni destitutum, in quo tamen lucerna illata omnia videantur, & ideo Richardus dicit *Obscura penetrat*. Altera vero, si conclaue quidem luce illustratum sit, sed aditus ad illud obiectis catenis, vel trabibus ita sit præclusus, vt non nisi ingenti adhibita vi ingressus in illud patefieri queat. Atq, hoc est officium meditationis, quare subiungit *Obstrusa irumpere*.

Atq; hic sciendum est, rem vnã quasi in alia reconditam & delitescentem, velut in conclaui clauso, à Cardinale Caietano reuocari ad sex capita, ex S. THOMÆ Aquinatis scriptis excerpta. Primum est rerum sub-

substantias latitare sub integumento suorum accidentium. ut verbi causa, sub candore & dulcedine lactis latitat lactis substantia. Secundum est, sub verbis latere significationem, ut sub voce *panis*, latet significatum humani alimenti, quod ex frumento conficitur. Tertium est, quod sub figuris lateant res figuratae. Quo sensu Nu. 22. serpens aeneus in deserto exaltatus continebat Christum in crucem sublatum. Quartum est, quod sub sensibilibus rebus contineantur inuisibilia, secundum illud B. Pauli ad Romanos. *Inuisibilia DEI, per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Quintum est, quod in causis lateant effectus. Quo sensu dicimus hyeme frondes & fructus inesse arborum radicibus, & utero materno prolem. sextum & postremum est contrarium: ut quod causae lateant in effectibus.

Redeundo ergo ad definitionem, & clausi conclavis exemplum, dico, sicut quando in ianua conclavis patens aliqua rima est, per eam conspicua redduntur omnia quae in eo continentur, sic meditationis beneficio, quae minimam est rerum arcanissimarum rimam acie sua pervadit, omnia nobis patefiunt, unde in descriptione merito dicitur. *Rimatur.* Denique quia Meditationis officium est

(vt diximus) perfecte totam rem, intus & foris, comprehendere, vt in progressu nulla se subducatur, in ordinem omnia digerit, vt in propositum finem collimet, & ideo recte de ea dicitur. *Ad directionis finem cum magna animi industria nititur.* Nec finem rei indagandæ prius facit, quam assequatur, vnde concludit Richardus. *Circa unum aliquid perseueranter intendit, donec veritatem diu quasitam inueniat.* Sed nec illam Salomonis comminationem timet. *Scruta-*

Prop. 23. *tor maiestatis opprimitur à gloria,* quæ in superbos prolata est; quia ad scrutationem illam hortatur nos Apostolus, dum ait in *2. Cor. 20.* *priore epistola ad Corinthios, Spiritus scrutatur omnia, etiam profunda DEI.* Condolens deinde incipientium imbecillitati, postquam dixit, meditationem institui cum labore, ilico ad eos solandos adiunxit. *Sed cum fructu.* Quibus duabus rebus discrepat & à Contemplatione, & à Cogitatione. Ab illa quidem, quod laboris, non tamen fructus sit expers. Ab hac vero, quia & laboris & fructus expers est.

Sine

MEDITANDI PARS I. 221

*Sitne actio intellectus in meditatione
potior actione volun-
tatis.*

C A P. I V.

HACTENVS tam ex nomine, quam ex natura meditationis facile intelligere potuisti, ad meditationem necessario concurrere duarum superiorum animi facultatum, intellectus scilicet & voluntatis actiones, quas B. AVGVSTINVS in libris de Trinitate, vno nomine MENTIS comprehendit. Nec ab ea sententia discedit B. Bernardus, & Richardus, etiam si in suis definitionibus videantur tantum intellexisse actionem intellectus: nam in libris eorum citatis omnia ad hominis interni externiq; reformationem dirigunt, quæ reformatio citra cooperationem fieri non pōt. Et forte ambo voce MENTIS vtramque facultatem cum Augustino intellexerunt. Quod si contendas eos de solo intellectu locutos, excipiam non de contemplatiuo, sed pratico intellectu locutos, qui cogitationes suas semper dirigit ad operationes: quod pertinet ad voluntatem.

Quod si vero sciscitare, vtra duarum a-
B ; ctionum

tionum præcipue ad Meditationem pertineat, intelligendi, an volendi. Respondeo, si præcipuam eam voces, quæ ordine in agendo prior est, & diuturnior, esse intelligendi, vti liquebit: si vero, quæ vtilior & efficacior, est volendi, quod perspicue constabit ex similitudine venationis hic subicienda.

VENATOR vbi in campum venationi idoneum prodierit, primo odorum vel sagacem canem emittit, is hac illacque discurret, in gyrum se agit, ac tandem reperta perdice eam attollit: qua conspecta accipiter eam mordicus apprehendit, & in sublime elatam mox cum impetu in solum eam reiicit, & afflictam terræ occidit. Ecce canis venationi dat initium, multumque temporis consumit, antequam offendat prædam, accipiter autem vno penè momento prædam conficit. Canis representat intellectum, accipiter voluntatem. Intellectus enim inchoat nostram spirituales Meditationis venationem, hinc inde discurrens, donec prædam aliquam, hoc est, salutare aliquod punctum reperiat, & repertum præsentet voluntati, quæ præsentatum statim adoxitur. Vides ergo primas partes, &

lon.

longiores tenere intellectum, ac secundum hunc sensum præcipuas: voluntatem vero, quia bonum oblatum apprehendit & possidet, tenere vtiliores. Hoc enim venatori vel aucupi maxime est propositum, ut nempe præda potiatur, maxime si sit pauper: neque contentus est, aut auis, aut leporis conspectu. Quare & cum nos in rebus spiritualibus inopes simus, pati minime debemus, ut intellectus duntaxat prolixos faciat discursus, verum ut voluntas bonorum desideriorum, sanctorumque propositorum, quibus vitam Spiritualem sartam tectam conseruamus, prædam ab intellectu præsentatam apprehendat.

ATQVE ut in similitudine venationis persistamus, scire debes, quemadmodum aliquando vsuuenit, ut campus multiplici præda abundet, & ideo venatorem vna verbi causa perdice capta, canem cohibere, ne æquo citius reliquas inuadat, & ita quaedam perdat, eundemque modum tenere, donec omnes ceperit: sic tibi quoque faciendum, quando fecunda se offert meditationis materia, ut nempe non ante patiaris intellectum ad nouas res inuestigandas progredi, quam voluntas afficiatur ad

primam; & sic deinceps, donec omnia per-
 uaserit. Verum & aliud incidere in medita-
 tionem solet, sicut & in dictam venatio-
 nem. Vt videlicet vno momento multa bo-
 na commentatione digna se intellectui
 obiciant, sicut & in aucupio aliquando à
 cane multæ simul perdices attolluntur.
 Quo in casu voluntati imitandus est acci-
 piter, qui in auem suæ fami subito explen-
 dæ commodiorem, hoc est, in vicinissimam
 inuolat. Exempli causa intellectui eodem
 tempore obiciunt se varia media ad con-
 sequendam veram humilitatem. Primum
 est, nunquam se laudare. Secundum, alios
 se laudantes interpellare. Tertio, illis la-
 plus suos patèfacere. Quartum, vili amictu
 vti, & officia in speciem abiecta obire. Ita-
 que si incidas in eos, qui diem in laudibus
 tuis consumunt, ad obtinendam humilita-
 tem, non sunt tibi assumendæ laceræ ve-
 stes, sed medium opportunum tentatio-
 ni illi repellendæ, nempe vel impedi-
 do huiusmodi colloquia, vel eorum socie-
 tas deserenda. Ac vt finem huius discursus
 faciamus, sicut venatori plene satisfactum
 non est, quando perdicem captam videt in-
 teremptam, nisi & in manus suas eam reci-
 piat, sic nobis satis esse non debet, vel mul-

tas res pias & salutares in meditatione nostra perpendisse, aut sancta aliqua desideria & proposita concepisse, sed præterea necesse est, ut manibus ea teneamus, id est, in executionem & opus deducamus.

De meditationis Excellentia.

C A P. V.

DE CREVI hoc loco tantum huius modi Orandi excellentiam patefacere & naturæ eius nobilitatem; tum duos præstantiores eius effectus exponere, quos in meditatoribus solet producere. Ac de naturæ quidem præstantia disseram hoc capite: de effectibus proxime sequenti.

DICI solet Meditationem esse quandam quasi beatitudinem, licet imperfectam, ac proinde & illud dicitur, ea quodammodo in hac vita homines effici beatos, quod apertius declarabo, ubi duo posuerim fundamenta.

PRIMUM est, tam intellectum, quando rem aliquam perpendit, quam voluntatem dum eandem amat arctissimo inter se vinculo coniungi, licet dissimiliter. Nā quādo intellectus rem quampiam considerat, ei se coniungit, velut attrahendo eam ad se per

B § medium

medium imaginis vel speciei (vt ita loquamur, haud secus, quam dicitur coniungi speculo is, qui illud inspicit, nam imaginem suam ei imprimit. Sicut ergo speculum certo quodam modo loquendi, est is, qui illud inspicit, eo quod imaginem eius reddat: sic intellectus quadatenus fit res intellecta, quia speciem eius cōtinet. Vnde Aristoteles libro de anima tertio ait. *intellectus est aptus omnia fieri.* Contra, voluntas, quando rem aliquam amat, coniungit se illi, transeundo ad illam. proprietas siquidem amoris est, amantem cum re amata coniungere: quod diuina Scriptura libro primo Regum metaphora glutinis explicauit. *CONGLVTINATA EST, inquit, anima leuatha anima Dauid.*

1. Reg 18

ALTERVM fundamentum est, perfectam & totalem beatitudinem, vt qua fruuntur Sancti in caelo, consistere in dictis duabus vnionibus, vel coniunctionibus cum DEO. De intellectu id affirmat ipse DEI filius apud B. Ioannem, dicens. *Hae est vita aeterna, et cognoscant te Deum verum, et quem misisti filium tuum.* vbi nota vocentur **COGNOSCAN T**, nam cognoscere, est actio intellectus propria. Voluntatis autem actionem innuit Dauid propheta, cum dixit.

Psal. 16.

Satis

Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Satiandi enim vis ad eandem facultatem, pertinet, ad quam *desiderandi*. Desiderare autem est proprium voluntatis.

Nunc superest, ut ostendamus, quo sensu verum sit, Sanctum Meditandi munus, esse quandam participatam Beatitudinem. Dicimus ergo meditationem, ut dictum est, complecti utramque actionem, intellectus & voluntatis, quarum beneficio homo cum re cogitata & amata se unit. Et quia materia ordinaria Meditationis est, vel *DEVS*, vel res diuinæ, consequens est, tam intellectum, quam voluntatem Meditantis coniungi Deo, & certo modo effici diuinam, atque hominem paruum quendam *DEVM*, sicut accidit ferro, quod ubi perfecte fuerit inflammatum totum videtur conuersum in ignem. Perspicue ergo liquet sacram meditationem esse quandam quasi beatitudinis particulam, qua hominē, quo tempore meditatur, faciat quodantenus felicem & beatum.

Hanc geminam unionem indicauit S. Ioannes his verbis mysterio plenis. DEVS 1. Ioh. 4. charitas est, & qui manet in charitate, in DEO manet, & DEVS in eo. mediante n. amore voluntatis anima commoratur in DEO, & media-

mediante notitia intellectus Deus commemoratur in illa. Ac ne forte per incuriam parui facias dictas vniones, existimans non esse coniunctionem admodum astrictam & intimam, scias illam intellectus vnionem tantam esse, vt nonnulli in abominandum illum errorem lapsi sint, vt arbitrentur DEVM nullam habere curam vel prouidentiam rerum in hoc sublunari mundo conditarum, *Vilesceret enim, aiunt, diuinus intellectus*, sed grauiter hallucinati sunt. Si enim diuina Maiestas Soli impertiuit eam vim, vt etiam si radiis suis loca foedissima illustraret, nihil tamen ab iis inquinaretur, cur sibi eam subtraxisset? Imo quo amplius omni genere perfectionis DEVS Solem antecedit, hoc perfectius eadem virtus, hoc est, vt nullo rerum creatarum, quas cognoscit & dirigit, vitio afficiatur, in Deo inuenitur.

Similiter voluntatis vnio tam arcta est, vt longe superet rerum conglutinarum connexionem. Hæc enim ita res duas coniungit, vt vnaquæque per se subsistat: at quoniam amor amantem quasi in re amatam transfert, videtur amans non amplius esse in se, sed tantum in re amata, atq; id prorsus est, q̄ B. DIONYSIVS Areopagita in libro de

Diony. 5.
4.

de diuinis nominib. scribit, *Amorem facere extasim*, hoc est, vt homo sit extra se.

Diximus adhæc Meditationem esse quasi beatitudinem imperfectam, & merito. Primo, quia non possumus continenter meditari. Secundo, quia illam multis externis cogitationibus, & distractionibus inquinamus. Tertio quia sæpenumero fatigatur corpus, & mens fastidio obruitur. Beatis autem in cœlo horum omnium contraria eueniunt, siquidem supremam illam Maiestatem nulla interueniente interpellatione, perfectissima attentione, fatigatione & tædio nullo, imo summo cum gaudio & voluptate in æternitatē omnem contemplantur.

De binis præstantibus Meditationis effectibus.

C. A. P. V I.

B DIONYSIUS asserit inter omnia bona opera, quæ ab homine præstari queunt, nullum esse præstantius, conuersione, vel sanctificatione animarum, imo adiungit hoc genere operis eum adiuuare quasi ipsum Deum auctorem effectoremq; primum omnis sanctitatis. Dico itaque utrumque Meditationis effectum esse ex hoc

30 INSTRVCT. DE MODO

hoc operum genere. Nam primus in sui ipsius: secundus vero in proximi sanctificatione consistit. De priore in hunc modum demonstro.

EVA NGELICA perfectio summam duabus rebus continetur, nempe auulsione cordis ab amore rerum creatarum, & collocatione eiusdem in amore Creatoris.

Matt. 6. Quo spectat illud dictum Christi. *Ibi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Quod autem necesse sit cor nostrum ab amore rerum creatarum auelli, vt dictam perfectionem allequamur, ipse Christus clare

Mar. 14. indicauit dum ait. *Qui non odit patrem suum, & matrem suam, & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Quam autem difficultet homo abduci possit ab amore rerum creatarum, varia in Euangelio exempla habemus

Matt. 19. Vt de amore diuitiarum exemplum adolescentis apud B. Matthæum. Cui cum Christus dixisset, *Si vis perfectus esse, & uade uende que habes, & da pauperibus,* subiungit textus. *Abijt tristis.* adiecta ratione. *Erat enim habens multas possessiones.*

De amore vero parentum, exemplum habemus in alio, qui a Christo inuertatur

ad sequendum se, respondit. *Domine, per-*
mitte me primum ire, & sepelire patrem
meum, quem Dominus arguens, dixit. Di-
mitte mortuos sepelire mortuos suos. Doler
 procul dubio homini subita separatio, sic
 ut subita emplastri diuulsio à vulnere.
 Quemadmodum autem emplastrum sine
 dolore facile abstrahitur, si prius oleo fue-
 rit delibutum, sic cor nostrum si sanctæ me-
 ditationis vnguento prius fuerit emolli-
 tum, facile & sine mora ab amore creatura-
 rum diuellitur.

ADVERTENDVM autem hic est, vnio-
 nem cordis nostri cum Deo, non mala-
 rum tantum rerum, sed etiam indifferen-
 tium amore impediri, immo & bonarum,
 si supernacaneæ sint, vel ægre, & cum
 mœrore deferantur: quemadmodum LA-
 RENTIVS SVRIVS tomo 6. de vitis
 Sanctorum commemorat accidisse §. E. *Page.*
 LISABETHÆ Hungariæ Regis filia, cui 497.
 cum Confessor sæpius indicasset, vt è gy-
 necæo dimitteret Dominam quandam
 ob singulares virtutes, quas in ea ob-
 seruat, ei charissimam, diu tergiver-
 sata est, quod permoleste ferret se
 à tam religiosæ fœminæ consuetudi-
 ne diuelli: verum tandem SANCYI
 sacer-

sacerdotis iussis parens eam dimisit, ac deinceps sentiens paulatim mœrorem animi diminui, aduertit se nimio amore quo feminam illam sanctam complectebatur, retardatam fuisse à purissimo amore sui Creatoris. Neque raro hominibus spiritualibus hoc quoque tempore idem contingit, ut quando minus vigilanter obseruant quibus amoribus in corde suo locum præbeât, toti amoris carnalis vinculis pietatis specie contectis irretiantur. Et si forte in concione aliqua, vel exhortatione eiusmodi amores reprehendi audiant, compunguntur quidem ad tempus, & proponunt se nunciū illis remissuros, sed re ipsa postea ad pristinas sordes relabuntur. Idem contingit, ubi libellum spirituales legerint de eiusmodi argumento tractantem, aut superiorem vel Patrem spirituales aliquid de ea re insinuantem audierint.

Q V O D si vero tales casu aliquo in locum similis argumenti incidant, & de eo meditentur, sæpenumero fit, ut tandem ab adulterino amore resipiscant. ut si incidant in verba illa Christi ad Apostolos apud B.

Ioan. 16. Ioannem dicta. *Expedi vobis, ut ego & adam. Si enim ego non abiero, paracletus non veniet ad vos. & intelligant eo sensu, quo B. BERN-*

ARDVS

ARDVS sermone sexto de Ascensione ea
 exposuit. Grande, inquit, mysterium fratres
 mei. Quid enim sibi vult. Nisi ego abiero, pa-
 raclitus non veniet? itane inuisa paraclito pra-
 sentia Christi, aut contubernium Dominica car-
 nis horreat, qua, sicut angelo prænunciante
 cognouimus, nec concipi quidem nisi eo super-
 ueniente potuerit? Quid est ergo, nisi car-
 nis presentia vestris subtrahatur affecti-
 bus, spiritualis gratia plenitudinem occu-
 pata mens non admittit, non recipit animus,
 non capit affectus. Quid vobis videtur fra-
 tres? Si haec ita sunt, imo quia ita sunt, au-
 deat quis de cetero phantasticis quibusdam il-
 lecebris deditus, sectans lenocinia carnis sua,
 carnis utique peccatricis, genita in pecca-
 tis, assueta peccatis, in qua denique bonum
 non est, illum pariter expectare paraclitum?
 Audeat, inquam, qui huic sterquilinio sem-
 per inhaeret, qui carnem fouet, qui in carne
 seminat, carnem sapit, illam nihilominus con-
 solationem superna visitationis, torrentem vo-
 luptatis illam, illum sperare gratiam spiritus
 vehementis, quam, ut veritas ipsa testatur,
 ne cum ipsa quidem Verbi carne percipere
 collatenus Apostoli potuerunt? Haecenus il-
 le. Quid enim his verbis lectis dicere po-
 test bonus Meditator, quam, si amor. quo

C Apo-

Apostoli erga sanctissimam Christi humanitatem, quæ omnes res creatas, quotquot fuerit, vel esse possunt, perfectione, sanctitate antecellit, flagrarunt, impediuit Spiritus sancti aduentum, quanto magis impedit me, si aliquo amore ferat in hanc illamve personam, aliasve res longe inferiores. Absit, absit à me omnis talis amor. Utinam nec ad vnum momentum cordi meo infixus hæreat. Soli Deo deinceps pateat aditus in illud, & longe recedant omnia quæcunque purum in Deum amorem impediunt.

VNDÈ verò hic animi ardor profectus est? num à Cōncionatore, ab Exhortatore, à libri spiritualis lectione, ab admonitione superioris? Nequaquam. Sed à Meditatione, quia videlicet, emplastrum affectionum tuarum sanctæ meditationis oleo illiuisi, & ita citra dolorem à corde tuo diuulsi, dicens. nolo illud bellum Rosarium (si forte plus æquo illud amaras) vel quicquid amorem diuinum in me retardauerit. O verè oleum sanctum, quo inuncti tam facile sancti efficiuntur. Si ergo ex fructibus, testante Domino Nostro, agnoscitur arbor, quam nobilis censenda est Meditationis arbor, ex qua tam
 excel.

excellens liquor, tam nobilis fructus nascitur?

I A M vero restat vt meditationis excellentiam demonstramus ex altero quoque eius effectu, qui erat, quod iuaret ad sanctificandum proximum, quod fit verbis prædicando, factis operando, & perpe-
 sione incommodorum sustinendo. Ad hæc enim omnia Meditatio magnas sup-
 peditat vires, & efficacitatem singularem, quemadmodum suo more præclare scri-
 bit S. BERNARDVS, nam cum probasset *Epist. 201*
 exemplum operum dare efficaciam verbis, adiungit vtramque efficaciam, verborum & operum impetrari oratione. *Sermo qui-
 dem, inquit, & efficax exemplum est operis, facile faciens suadibile, quod dicitur, dum monstratur suadibile, quod suadetur. Ergo in his duobus mandatis, V E R B I scilicet, atque EXEMPLI summam tui efficij ad consentia securitatem pendere intellige. Tu tamen, si sapias, iunges & tertium, studium scilicet Orationis, ad complementum & que trina illius repetitionis in Evangelio de pascendis ouibus. In hoc noueris illius Trinitatis Sacramentum in nullo fru-
 stratum à te, si pascas V E R B O.* *Mat. 21*

C 2 pascas

pascas EXEMPLO, *pascas* & *sanctarum fru-
ctus* *Orationum*. Manent itaque tria haec. Ver-
bum, exemplum, oratio. Maior autem horum
est oratio. Nam etsi, ut dictum est, *Verbis* *virtus*
sit *opus*, *operi* tamen & *Verbis* *gratiam* effica-
ciamq; meretur *Oratio*.

DEMONSTRAVIT in vtraque re Do-
minus noster, id quod dico, in horto, quan-
do, ut humanae naturae declararet imbecil-
litatem, dixit *Tristis est anima mea, & usq; ad*
Matt. 26. *mortem*. Cum qua imbecillitate ad oran-
dum processit, sed orationis vitantum ac-
cepit robur, ut animose ad discipulos dice-
ret *Surgite eam*, ac si diceret, quamvis an-
te inchoatam orationem ostenderim me
mortis metu consternatum, nunc tamen
adeo me inflammatum, roboratumque
sentio, ut paratus sim obviam procedere
hostium cohorti. Quo facto, efficax exem-
plum reliquit Martyribus fortiter pro fide
sua occumbendi, iuxta illud B. Petri. *Chri-*
1. Pet. 2. *stus passus est pro nobis, & vobis relinquens ex-
emplum, ut siquamini vestigia eius*. Verbo-
rum vero efficacitatem prodidit, quando
ad perfidam gentem, a qua ad necem qua-
Matt. 26. rebatur, dixit. *Ego sum*. eorum siquidem
yi omnes retro in terram lapsi sunt. Quod
Christus non sine mysterio post peractam
Ora-

Orationem fecit ad institutionē nostram, etiam si in se virtutem patrādi miracula haberet.

QVONIAM vero ad rectē iuandura proximum opus est ingentes subire labores, multas persecutiones ac cruciatus perpeti, necessario debemus nos his Orationis armis communire, & diuina opitulante gratia fœlix exitus conatibus nostris respondebit. Multa nobis esse perpetienda non obscure innuit Christus, quando amandaturus Apostolos in Missionem quandam, hac bella similitudine vsus est. *Ecce, Matt. 10.*
inquit, ego mitto vos, sicut oves in medio luporum. Præclare id expertus est vnus ex illis, dum scribit in secunda epistola ad Corinthios. *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudeis quinquies quadragenas & una minus accepi ter & virgæ casus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in fallis fratribus, in labore & arumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate.* C 3 DEBET

DEBET ergo orationis studio se dedere, quicumque operam suam locare voluerit adiuuando proximo: erit enim illi armorum & offensiuorum & defensiuorum loco. Quæ orationis vis præfigurata est in paruis cornibus, quæ lucis instar emicuerunt ex fronte Moysis, postquam cum

Exo. 14.

Deo benedicto in monte collocutus esset, animalia enim cornigera, cornuum beneficio & suam salutem defendunt, & offendunt aduersarium.

NON præmittam hoc loco incipientibus fraudem quãdam patefacere, vt nempe in suis meditationibus non sint solliciti de salute aliorum promouenda, sed duntaxat de sua. Exemplum habent in natura ipsa, quæ non ante ex arboribus fructus profundit, quam eas ad naturalem perfectionem, certamque magnitudinem perduxerit. Ac fere cõtingit, vt quæ æquo maturius effundant fructus, citius exarescant & deficiant: quoniam humor in fructus intempestiuè elatus, radicibus ademptus est. Atque hoc est, quod S. BERNARDVS commemorat variis nouitiis suis euenisse.

CONCLVAM demum hunc Discursum, hac commonitione, si factus sis tandem Operarius, vt arboribus grandibus & fructiferis

feris tanquã Magistris vtare: quę si aliquando nimium onerentur fructibus, in periculum veniunt, vt rami earum rumpantur, nisi subiectis fulcris sustententur. Volo dicere, ne tot occupationibus in aliorum gratiã te grauari sinas, vt inde tuę salutis iacturam facias. *Quid enim prodest homini, ait Christus apud Marthæum, si vniuersum mundum lucratur, anima vero sua detrimētum patiatur?* Matt. 16
 Quod si vero vel tua incuria, vel aliorum voluntate iam oneratus sis, vt liberum tibi non sit iugum excutere, crebrioribus excitate orationibus iaculatoriis, maioreque studio, quam alias horarum Canonicarum pensum, diuinumq; Missæ officium persoluas, aliaq; id genus præsidia ad conseruandum spiritum vsurpes.

IMPRIMIS vero oculos conicias in eas arbores, quę vbi anno vno onustæ fuerint fructibus, insequenti vel nullos proferunt, vel paucissimos. neque enim idcirco otiosæ sunt, sed temporis longioris interuallo vim ad generandum maiorẽ colligunt, vt postea vberiori copia pensum suum resarciant. Sic enim suadeo, vt arborũ illarum otiosarum instar, aliquãdo te intus colligas, & in locũ solitarium, à consuetudine hominum remotus secedas, ibiq; in amaritudine animæ

tuæ superioris vitæ delicta recogites, tum aliquot dies vel hebdomadas in commutatione rerum diuinarum feruentique oratione impendas, sic enim & iacturam in vita spiritali factam facile resarcies, & fructuosius alacriusque ad consueta exercitia proximis iuuandis destinata redibis.

*Quis finis propositus esse debeat in
Meditatione.*

C A P. VII.

NON alius finis vltimus scopusve tibi in Meditatione propositus esse debet, quã diuinam maiestatem laudandi, quam *laudant astra matutina*, hoc est, angeli beati, cum quibus *Et nostras voces*, vt Ecclesia canit, *Et admitti iubeat, deprecamur*. Proximus autem finis, in quẽ continenter oculi mentis dirigendi sunt, esse debet tua sanctificatio, quæ consistit primo in declinatione à malo quod B. Paulus ad Romanos scribens vocat, *exuere veterẽ hominem*. Secundo vero in operatione boni, quod idẽ vocat, *induere hominem nouum*. Ad Coloss enim scribens. *Induite, inquit, nouum hominem, qui secundum Deum creatus est*. Qua verborum forma innuisse videtur Apostolus, debere nos

Rom. 5.

Col. 3.

non

non modo cogitationes, affectusq; nostros
internos, sed actiones etiam externas, con-
formare actionibus Christi Domini nostri;
haud secus, quam si totidem Christi videre-
mur. Forte enim ideo in epistola ad Roma- *Rom. 13.*

nos dixit. *Induimini Dominum IESVM Chri-
stum.* Etenim, si quis alterius vestibus indu-
tus, eundē incessu, gestu, cæteroq; corporis
motu imitetur, à longe apparet ille ipse, sic
Christianus perfectionis studiosus omnes
actiones suas tam internas, quam externas
apte debet conformare vitæ Christi, vt an-
gelorum, hominumq; oculis appareat alter
Christus Poteris autem facile & citra erro-
rem actiones tuas illis Christi accommodare,
si diuina iuuante gratia sedulo & attente, de
vita, passioneque eius sacratissima medite-
ris: in ea enim omnes virtutum perfectio-
nes tanquam in speculo teste B. Bernardo
relucēt. Vnde ad fratres de monte Dei Car-
thusianos ita scribit. *Notitiis ad excitanda
eorum interiora, melius & tutius proponuntur
meditanda redemptoris nostri exteriora. Nam
ostenditur in eis exemplum humilitatis, pro-
uocatio charitatis, & affectus pietatis.*

INTELLIGES VERO melius totum, quod de
imitandis Christi Domini actionibus dixi,
si prius duo posuerim fundamenta. Primum

est S. THOMÆ, in omni actione externa cōcurrere tres potentias actiuas, (nam quarta, quæ est intellectus cū sua cognitione antecedit.) Prima est voluntas, quæ actionē eligit, & acceptat, & quod plus est, immediate potentia motrici commendat, quo eā exequatur, quæ est ordine tertia, aut per sensualitatem imperat, quæ est secunda. Exempli loco sit, voluntariè obiicere brachium vulnerādum ferienti, vt saluum maneat caput. Hic primum intellectus considerat, si ictus ferientis capite excipiat, in discrimen vocari vitā, eamq; brachii incolumitati præferendā, idq; repræsentat voluntati, quæ mox huic iudicio parens mādāt sentiendi facultati, vt brachio ictū excipiat. acquiescit illa & rursum imperat Motrici, vt exequatur, q̄ facit attollendo brachium vt seruet caput.

ALTERVM fundamentum est Apostoli Pauli, qui ad Romanos scribens. *Sentio, ait, aliā legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati.* quod nō est aliud, quam dicere, bellum quoddam geri inter

Gal. 6. Spiritum & carnem. *Caro, enim (vt alibi ait) concupiscit aduersus Spiritū, & Spiritus aduersus carnē.* Hanc pugnam carnis & Spiritus omnes in exercitatione operum bonorum experimur & nonnunquam efficit, vt faciamus, quæ nō

Rom. 7. vellemus, vt & Paulus de se confitetur. *Non*
quod

quod volo bonum, hoc ago: sed quod nolo malum, hoc facio. Nonnunquam etiam facit, ut longius progrediamur, & succumbamus.

Dico ergo in Christi actionibus, omnes illas operatrices potentias cum summa concordia concurrisse. Imo & passionibus. nam cum aliquid aduersi ei perferendum esset in voluntate producebat actum acceptationis, imperabatq; sensualitati ut idē faceret, quæ ilico obsequebatur. Atq; ex hoc Appetitus sensitiui consensu forte poterimus intelligere voluntatem Christi in Daudicis verbis fuisse laudatā *Amicus meus, & notus meus, Psal. 54. qui simul mecum dulces capiebas cibos: & in domo Domini ambulauimus cum consensu.* Atq; item, quod Dominus noster apud Lucam geminato verbo expressit. *Desidero Luc. 14. desiderauit hoc Pascha manducare uobiscum,* quasi diceret. Pascha illud vltimum meæ passionis non voluntatis modo, sed etiam appetitus sensitiui desiderio desiderauit.

Ut finem deniq; faciamus, aio, quo crebrius, firmitusq; hi duo appetitus in actionibus, per passionibusque tuis copulabuntur, quoq; viuacius intellectus iudicio suo præsto fuerit, & quo præptius efficaciusq; motrix facultas omnia executata fuerit, hoc propius Christo in operationibus, assimilaberis.

D s

DE Studio autem & industria, quæ à nobis vſurpanda eſt in perpendenda Chriſti vita ſanctiſq; eius operibus, dico, eam aptiſſime nos poſſe diſcere ab iis qui artem pingendi profitentur. Hi enim oculis obiecta re, cuius effigiem volunt exprimere, principio accurate contemplantur partem eam, à qua initium faciendum eſt: eaq; aliquoties circumſpecta, tandē in ſubiecta tabula primas incipiunt trahere lineas, ſed in medio trahendi curſum ſubinde inhihent, vt vident, num recte trahantur, idemque iterant, cum finem trahendi fecerint, ſic & in cæteris lineis ducendis ſenſim pergunt, donec totam effigiē expreſſerint. Haud ſecus nos debemus iterumq; iterumq; mentis oculos in vitam Chriſti Domini noſtri deſigere, ac deinde in tabula perſonæ noſtræ operum Chriſti lineamenta adumbrare, ſeduloque expendere an prototypo respondeant.

CETERVM eſt hoc loco quiddam magni momenti notandum; nempe in hoc depingendi labore reperiri tres actiones trib. hominum ſtatibus, hoc eſt, incipientium, proficientium & perfectorum non abſimiles. Prima eſt, tantum extrema cuiuſq; membri lineamēta gypſo, vel alia materia exprimere, quæ congruit incipientibus. Secunda eſt,
linea.

lineamenta tingere coloribus secundum cuiusq; naturam. Et hæc est proficientium. Tertia est, expolire, & perfectionem extremam adiungere, quod fit colorib. optimis. Et hæc est propria perfectorum. Dico igitur in incipientibus, qui nondū perfecte animi passiones domuerunt, nonnunquam intellectum & voluntatem ita à bonorum operū exercitio retrahi, vt ea tm̄ exterius faciant, ac proinde Christi vitæ non nisi secundum externam speciem sese conformant, cuiusmodi sunt ii religiosi, qui boni aliquid faciunt, eo tantum, quia ita præscribunt Regulæ, vel quia ita superior mandauit, vel ob alium similem humanum respectum, similes pictori primas tantum lineas ducenti. Nec tamen id agendo delinquant, sed paulatina se ad maiorem perfectionem comparant, vt intellectum quoq; & voluntatem ad benefaciendum inflectant: nam sicut imago colorib licet rudius, tincta, clarius representat exemplar suum, quam quæ tantū est primis ducta lineis, sic etiam huius actiones similiore sunt actionibus Christi, eo q̄ vtrasq; & intellectus & voluntatis actiones habeat coniunctas: voluntatis quidem vt libenter exerceat; intellectus vero vt iudicet conuenienter eas fieri, quantumuis aliquando appetitus sensitius repugnet. qui in perfectis
vel

vel tam raro, vel tā cunctabundè repugnat, vt ad primum rationis nutum fere pareat, & imperata exequatur, ac ideo illos comparauimus iis pictoribus qui extremā manum imagini apponunt Neque tibi videri debet nouum & incredibile, posse sentiendi facultatem eo pertingere, vt consentiat actioni naturaliter sibi repugnanti: id siquidem totum, non naturæ, sed gratiæ adscribendum est diuinæ, atq; virtutis indoli, quarum vim expertus Dauid dixit *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuū.* Dixi Perfectos quoq; persentiscere eiusmodi pugnā carnis & Spiritus, sed id fit rarissime, languidissimeque: quia in hac vita non fiet, vt prorsus ab ea liberentur. Quamquam negari non potest continua eorū mortificatione fieri, vt quotidie imminuatur, ac ideo ad viuam Christi similitudinem propius accedant cum B. Apostolo Paulo ita loquente. *Nos autem in eandē imaginem transformamur à claritate in claritate, tanquam à Domini Spiritu.* quasi diceret. Assidue in manibus voluntariæ, dulcisq; meditationis penicillum, tabellamq; exquisitis virtutum coloribus effigiatam tenemus, ac perpetuo magis magisque conamur imaginem perficere: neq; satis nobis est, vt qualicumq; modo Christum in ea repræsentemus, sed ad tantam similitudinem aspiramus, vt non modo

Psal. 33.

2. Cor. 3.

modo videamur esse quidam Christi, verum etiam omnino transformemur in ipsum, nec solum exprimamus eius effigiem, sed ipsissimam et formam obtineamus, vnde dicit *In eandem imaginem TRANSFORMAMVR.*

Ex dictis perspicue liquet, Meditationem illam bonam & fructuosam censerem, cuius beneficio in notitiam alicuius virtutis Christi D. N. vel defectus illi oppositi venimus: vel certe qua magis, quam prius ea notitia fuerimus illustrati. Fructuosorem vero, qua Dominus noster bonum propositum suggestit, aut passionem aliquam coercendi, aut virtutem aliquam complectendi, aut extirpandi vitium, aut pravam inclinationem, consuetudine expugnandi, aut denique si propositum simile ante in animo extiterat quidem, sed nunc magis sit efficax & inflammatum. Idque totum intelligendum est et de orationibus, vel meditationibus in quas multe animi distractiones (modo inuoluntariae, ac proinde culpae expertes sint) inciderint. Dixi, hoc secundum, id est, bonum propositum esse praestantius primo, si loquamur de bona cogitatione. Nam sicut melius est in venatione capere leporem, quam eundem currentem videre, sic melius est bene facere, cui proximum est propositum bene faciendi, quam bene cogitare. Atque idcirco pluris facere debes in tuis meditationibus illud, quam hoc.

*Modi excitandi voluntatem ad
bonum.*

C A P. VIII.

AT occures fortasse, te excitasse quidē voluntatem in Meditationibus tuis ad faciendū bonum propositum, & simul probasse cum S. Augustino non potuisse te obtinere, etiam si intellectus hinc inde discurrens multa bona repererit, iuxta illud quod in Psalmum 118. scribit. *Præuolat intellectus, & tarde sequitur, & quandoque non sequitur humanus & infirmus affectus:* ac proinde optare te resciscere causam, & remedium adhibere. Ego vero respondeo, id non modo tepidis, sed etiam feruentibus, licet dissimili de causa, solere contingere. Tepidis quidem, quando pariter carnis & spiritus frui volunt illecebris, & ita falluntur. Nam quando voluntas satiata est humanis delitiis, *Prou. 25.* *stocci facit diuinas, iuxta illud Salomonis. Anima saturata calcabit farum.* Quod idē apparet in accipitre, qui dum satur est, non persequitur perdices, sed spaciatur sub arboribus. siquidem natura ei inditum est, prædas agere auium ad sustentandum suum corpus, & nō ad utilitatem, vel voluptatem aliorum quærendam.

Quocir-

Quocirca & remedium ab aucupe venabimur. Solet is pridiana aucupii nocte escam accipitri subtrahere, vt fame adactus auium prædæ inhiet. Subtrahe ergo & tu ad tempus voluntati carnis illecebras. (nam secundum S. Bonauenturam caro ea conditione creata est, vt ne ad momētum quidem sine voluptate aliqua persistere queat) & mox vbi animaduernerit se destitutam externis, confugiet ad internas, illisq; vti famelica, se exsaturabit.

FERVENTIBVS quoque idem accidit, quādo tempore abundantia indiscretè exercitia mentalia continuant, aut tempore ariditatis, vel desolationis nimium se urgent, & vim capiti inferunt, vel pectori, atque ita corpori nocent, & animæ fastidium pariunt. Vnde quando se vident in iisdem periculis, tergiuersantur, & progredi non volunt, similes infantulis, qui degustata semel amaritie papillis maternis aspersa, quoties os admouent ilico retrahunt. Remedium autem pro talibus erit, vt vtroque tempore discant vti moderatione.

DICIS fortasse, tibi quidem videri oportuna hæc remedia, vt caueatur, ne voluntas labatur in dicta incommoda: Sed te quærere remedium ad excitandum ap-

D petitum

50 INSTRVCT. DE MODO

petitum, quando iam lapsa est. Ad quod dico, remedium præsens esse, si ei quanta claritate poteris, demōstres rei propositæ præstantiam ac bonitatem. nam cum Bonum sit voluntatis obiectum, vbi ei repræsentatum fuerit tanquam tale, naturaliter illud amabit & complectetur. Obtinebis autem illud modis sequentibus.

82 p. 4. PRIMO, si & ob oculos ponas honestatem & pulchritudinem virtutis, vel boni operis, quæ tanta est vt omnes homines trahat in admirationem, quemadmodum sigillatim demonstrat Salomon in lib. Sapientię, de virtute castitatis *Quā pulchra est,* inquit, *casta generatio cum claritate.* Et Doctor quidam asserit animā virtute præditā tam esse venustam & splendidam, vt si quis eam intueri posset, eiq; cōiungi, & consuetudine eius perfrui, etiam propriū corpus, si id aspectum impediret, sit discepturus.

SECUNDO, si crebrius eundem cōceptum variis modis repetat, nunc per hūc versum, nunc per illum volutando; sic enim tempus datur voluntati, vt exciteetur Quos modos intelliges perlegendo S. Gregorium, B. Bernardum, &c.

TERTIO, si adiungas similitudines & exempla, non similia modo rerū, sed etiam
dissi-

MEDITANDI PARS I. 54

diffimilium. nam & hæc intelligentiam iuuant secundum illud Aristotelis. *Opposita iuxta se posita magis elucescunt.* Quo in genere imitandi sunt mercatores pannorum, qui in officinis suis arte quadam colorem vnius panni, coniungunt colori alterius, vt omnibus explicatis homines ad emendum facilius alliciantur.

QUARTO, si declares quantam utilitatem capere possit ex illa non solum in altera vita, sed etiam in presentia. Poteris similiter & oculum intendere ad damna, afflictiones, aliaque incommoda, quibus expositi sunt homines flagitiosi, vt superbi, auari, &c. à quibus omnibus vna humilitate, vel paupertate liberari possint.

QUINTO, si exponas, quantam voluptatem ex virtutum exercitatione homo capiat, etiam in materia pœnosa, vt norunt qui id probarunt, vt si quis funiculis acriter corpus diuerberet: quantum enim in ea diuerberatione augetur dolor carnis, hoc crescit amplius delectatio spiritus vel voluntatis. Idem contingit in magno contemptu, vel humiliatione. Ac in quibusdam quidem tanta solet esse animi lætitia, vt etiam in corpore redundet, iuxta illud Dauidis. *Cor psal. 83. meum, & caro mea exultauerunt in Domino.*
Vt. 1472.

D 2 SEXTO

32 INSTRVCT. DE MODO

SEXTO, si cogites, te gaudium concilia-
re angelis in cælo, sicut Christus testatur
Luc. 10. apud S. Lucam. *Gaudium in cælis coram an-
gelis D E I super vno peccatore penitentiam
agente.* Contra ergo mœrorem conciliabis
dæmonibus in inferno.

SEPTIMO, si perpendas, quid à te re-
poscat status tui institutum, ac, si religio-
sus sis, Ordinis Regulæ, an scilicet aliquid
tale in iis mandetur, vel commendetur.
Quod si secularis es, vide num obliget te a-
liqua necessitas exercendæ huius vel illius
virtutis, ne salute excidas, aut grauis ten-
tatio expugnanda incumbat. Quo in casu
imitandus tibi est S. Paulus, qui egregiè
1. Cor. 9. corpus suum exercebat, dicens. *Castigo cor-
pus meum, & in seruitutem redigo, non quasi
aerem verberans.*

OCTAVO, & vltimo, si Deum obsecres,
vt impellat tuam voluntatem. Scriptum e-
Prov. 21. nim est in Prouerbiis. *Cor regis in manu Do-
mini, quocunq; soluerit inclinabit illud.* Et
Spero te exauditum iri, maximè si de pro-
fundis vilitatis tuæ clamaueris cum Dau-
de. *Psal. 129.* *De profundis clamaui ad te Do-
mine. Domine exaudi vocem
meam.*

TRA.